ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.8.2017 г.
COM(2017) 459 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА

Доклад относно механизма на Съюза, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите членки по силата на член 10 от Регламент (ЕО) № 332/2002 на Съвета

1. ОБОБЩЕНИЕ

Настоящият **доклад на Комисията до Съвета** се отнася до използването на механизма на Съюза, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите членки по силата на Регламент (ЕО) № 332/2002 на Съвета[1] от 18 февруари 2002 г. („Регламент относно платежния баланс“ или „инструмент за платежния баланс“). Въз основа на този доклад от Комисията и вземайки предвид становището на Икономическия и финансов комитет (ИФК), Съветът трябва да разгледа до каква степен инструментът продължава да изпълнява целта си по отношение на своите принципи, договорености и тавана за непогасени заеми в рамките на инструмента.

От 2012 г. насам **Румъния** иска и получава превантивна помощ в рамките на инструмента. **Унгария** изплати заема си през април 2016 г., докато 0,7 млрд. евро във вид на заеми за **Латвия** все още не са погасени. Устойчивостта на платежния баланс в тези държави членки бенефициери бързо се подобри, което даде възможност за подновен достъп до пазарно финансиране.

Комисията оценява инструмента, както следва:

- От последното си актуализиране през май 2009 г. **инструментът доказа своята ефективност,** като се има предвид, че устойчивостта на платежния баланс на държавите членки бенефициери бързо се подобри и че те своевременно възстановиха достъпа си до пазарно финансиране.
- **Понастоящем фиксиран на 50 милиарда евро**, **таванът** за непогасени заеми (от гледна точка на главницата) и кредитните линии в рамките на инструмента **изглежда подходящ**.
- **Предложените промени в предложението на Комисията за нов регламент на Съвета** (COM(2012) 336 final) са едновременно необходими и подходящи: следва да бъдат въведени изменения в регулаторната рамка и същите правила за получаване на заеми като тези в Регламент (ЕС) № 407/2010[2] от 11 май 2010 г. за създаване на европейски механизъм за финансово стабилизиране, а използването на кредитни линии да бъде пояснено. Освен това следва да се уточни, че инструментът може да бъде използван за финансиране на (непряката) рекапитализация на кредитните институции и че изискването за необходимите политически условия може да бъде променено с оглед преди всичко на тези проблеми.

2. ВЪВЕДЕНИЕ

Инструментът за платежния баланс бе създаден съгласно Регламента относно платежния баланс с цел осигуряване на средносрочна финансова помощ от Съюза на държави членки, които не са приели еврото[3] (държави членки с дерогация) и изпитват или са застрашени от затруднения, свързани с платежния баланс. Тази финансова помощ е под формата на заем от ЕС или кредитна линия. Освен това в Регламента относно платежния баланс се посочва, че Съветът следва да прави редовен преглед на това до каква степен инструментът продължава да изпълнява целта си по отношение на своите принципи, договорености и тавана на кредита. Прегледът на Съвета следва да се

[1] ОВ L 53, 23.2.2002 г., стр. 1.
[2] ОВ L 118, 12.5.2010 г., стр. 1.
[3] Понастоящем девет държави членки попадат в тази категория: България, Хърватия, Чешката република, Дания, Унгария, Полша, Румъния, Швеция и Обединеното кралство (що се отнася до последното, в приложения към Договорите Протокол № 15 се посочва, че членове 143 и 144 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) остават в сила).

прави въз основа на доклад от Комисията и след получаване на становището на Икономическия и финансов комитет.

Въз основа на последната си оценка Комисията представи предложение (COM(2012) 336 final) от 22 юни 2012 г. за изменение на Регламента относно платежния баланс. Членовете на Съвета обаче не бяха в състояние да постигнат споразумение по обща позиция поради възражения от страна на една държава членка.

3. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ И ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ НА ИНСТРУМЕНТА ЗА ПЛАТЕЖНИЯ БАЛАНС

От 2012 г. насам една държава членка, **Румъния**, е поискала и е получила помощ по линия на инструмента. Помощта, одобрена официално през октомври 2013 г., изтече през септември 2015 г. Тя се предоставяше успоредно със стендбай споразумение (СБС) с Международния валутен фонд (МВФ). Както и при споразумението, обхващащо периода 2011—2013 г., помощта, предоставена за периода 2013—2015 г., беше с превантивен характер и средствата не бяха изтеглени.

Превантивната помощ от ЕС възлезе на 2 млрд. евро; МВФ, от своя страна, участва с до 1,75 млрд. СПТ (около 2 млрд. евро) по линия също така на превантивно СБС. Целта на подкрепената програма за корекции бе да се подпомогне консолидирането на макроикономическата, фискалната и финансовата стабилност на Румъния и по този начин да повиши устойчивостта и потенциала за растеж на нейната икономика; да се подобри административния ѝ капацитет; да се извърши реформа на данъчната администрация; да се подобри управлението на публичните финанси и да се извърши преструктуриране на държавните предприятия.

Унгария напълно изплати своя заем през април 2016 г., докато заемът на стойност от 0,7 млрд. евро, отпуснат на **Латвия**, все още не е погасен. Превантивната помощ за **Румъния**, в резултат на двете предходни споразумения (едното от които като превантивна мярка), показа гъвкавостта на инструмента. Румъния все още дължи 3,5 млрд. евро, отпуснати през 2010-2011 г. по линия на подпомагане с непревантивен характер.

Таблица 1: Остатъчни задължения за изплащане по инструмента за платежния баланс (от август 2017 г.)

Година	*Държава*	*Връщане на капитала*	*Плащане на лихви*	*Всичко общо*
2017	Латвия		6	6
	Румъния	1,150	32	1,182
2018	Латвия		23	23
	Румъния	1,350	77	1,427
2019	Латвия	500	23	523
	Румъния	1,000	34	1,034
2020	Латвия		6	6
2021	Латвия		6	6
2022	Латвия		6	6
2023	Латвия		6	6
2024	Латвия		6	6
2025	Латвия	200	6	206
Всичко общо		**4,200**	**231**	**4,431**

в млн. евро

В този контекст остатъчният капацитет на инструмента в момента възлиза на 45,8 млрд. евро. Досега не е получено искане за допълнителна подкрепа.

Като цяло устойчивостта на платежния баланс във всички посочени по-горе държави членки бенефициери бързо се подобри, което даде възможност за подновен достъп до пазарно финансиране. Следователно инструментът изпълнява ролята си ефективно.

Същевременно, през периода 2010—2013 г. наборът от международни инструменти за финансова помощ беше разширен, за да включи по-гъвкави инструменти, които да служат в по-голяма степен за превенция. В еврозоната Европейският механизъм за стабилност (ЕМС) разполага с всеобхватен набор от инструменти за посрещане на нуждите от финансиране на своите членове. В Съюза Европейският механизъм за финансово стабилизиране (ЕМФС), в общи линии сходен по функциониране с инструмента за платежния баланс, въведе по-гъвкава рамка за операции по получаване и отпускане на заеми за макрофинансови цели. За разлика от тях инструментът за платежния баланс не е бил обект на допълнителни изменения.

Ето защо бе предложено правилата за кредитни линии в Регламента относно платежния баланс да бъдат изяснени, а тези за операциите по получаване и отпускане на заеми да бъдат приведени в съответствие с по-гъвкавите правила, приложими за Европейския механизъм за финансово стабилизиране (ЕМФС).

Освен това рамката за многостранен надзор бе засилена с приемането на т.нар. пакети от „шест законодателни акта“ и „от два законодателни акта“. По-конкретно, в Регламент (ЕС) № 472/2013[4] за засилване на икономическото и бюджетно наблюдение се съдържат редица разпоредби за избягване на дублирането на задълженията за докладване за получаващите финансова помощ държави от еврозоната чрез спиране на процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) и в рамките на европейския семестър и мониторинга съгласно финансовите разпоредби на тези държави, вместо в рамките на превантивните мерки на Пакта за стабилност и растеж (ПСР). Освен това в Регламент № 472/2013 също се определя ясна рамка за наблюдение на държавите от еврозоната след края на финансовата помощ („наблюдение след приключване на програмата“). Бе предложено подобни разпоредби да бъдат въведени и за държавите членки извън еврозоната, които получават подкрепа посредством инструмента за платежния баланс.

4. СЪДЪРЖАНИЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ И АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ

На 22 юни 2012 г. Комисията представи законодателно предложение (COM(2012) 336 final) за преразглеждане на инструмента за платежния баланс. Вместо да цели изменение на Регламента относно платежния баланс, предложението по-скоро представлява проект за нов регламент, който да отмени и замени съществуващия. Предложението съдържа следните основни изменения на инструмента за платежния баланс:

- По-гъвкав набор от инструменти: Специален инструмент за кредитната линия може да бъде превантивна условна кредитна линия (ПУКЛ), т.е. кредитна линия, обвързана с изпълнението на условия за допустимост, или кредитна линия с разширени условия (КЛРУ), т.е. кредитна линия, основаваща се на съчетание от условия за допустимост и нови мерки на политиката. Достъп до ПУКЛ трябва да

[4] Регламент (ЕС) № 472/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 г. за засилване на икономическото и бюджетно наблюдение над държавите членки в еврозоната, изпитващи или застрашени от сериозни затруднения по отношение на финансовата си стабилност (ОВ L 140, 27.5.2013 г., стр. 1).

имат само държавите членки, чието икономическо и финансово състояние е като цяло стабилно и които изпълняват приетите критерии за допустимост. Достъп до КЛРУ трябва да имат държави членки, които не отговарят на критериите за ПУКЛ, но чието общо икономическо и финансово състояние е стабилно. Те трябва да приемат коригиращи мерки.

- Повече прозрачност и отчетност ресорната комисия на Европейския парламент може да предостави на съответната държава членка възможност да участва в обмен на мнения относно напредъка в изпълнението на програмата за корекции. Националният парламент на съответната държава членка може да покани представители на Комисията за участие в обмен на мнения относно напредъка, отбелязан в изпълнението на програмата за макроикономически корекции.

- Засилено наблюдение: Състои се в по-широк достъп на Комисията до информацията, необходима за непосредственото наблюдение на икономическото, фискалното и финансовото състояние на съответната държава членка, и в редовно докладване от страна на Комисията. Държава членка, която се намира под засилено наблюдение, трябва да предприеме мерки за преодоляване на потенциалните източници на икономически трудности.

- Рационализиране на процедурите за наблюдение: чрез замяната на редица стъпки, свързани с наблюдението, съгласно превантивните мерки на Пакта за стабилност и растеж и Европейския семестър, с програмата за макроикономически корекции и нейното наблюдение. Преразгледаният регламент по аналогичен начин преустановява ПМД, когато съответната държава членка изпълнява програма за макроикономически корекции, и изисква наблюдение след предоставяне на помощта за държави членки, които са възстановили под 75 % от получената финансова помощ.

В допълнение към тези промени, предложени от Комисията, Европейският парламент поиска да се включи възможност за отпускане на заеми на държавите членки извън еврозоната с цел рекапитализация на финансови институции (инструмент за непряка рекапитализация). В отговор на това искане Комисията се съгласи да бъде пояснено, че нуждите от финансиране, произтичащи от необходимостта за рекапитализация на финансови институции, биха могли да бъдат посрещнати с инструмента и че изискването за необходимите условия би могло да бъде променено с оглед преди всичко на тези проблеми.

Съветът обсъди измененото предложение на Комисията за последен път през декември 2013 г. с оглед на постигането на обща позиция. Предложението получи широка подкрепа от всички, освен от една държава членка. Оттогава законодателният процес е в застой.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

От 2012 г. насам инструментът за платежния баланс ефективно изпълнява ролята си; последните държави членки бенефициери успешно възвърнаха устойчивото състояние на платежния си баланс и възстановиха помощта навреме.

Таванът от 50 млрд. евро за непогасени заеми по принцип изглежда подходящ. Не е необходимо преразглеждане на този таван, като се има предвид, че остатъчният капацитет на инструмента в момента възлиза на 45,8 млрд. евро и няма допълнителни искания.

Той се доказа като много ефективен в миналото и представлява ясен сигнал, че Европейският съюз има както желанието, така и капацитета да подкрепи всички свои държави членки в тези трудни времена. Това е особено стойностно доказателство предвид сегашната несигурност.

Същевременно стана ясно, че инструментът трябва да бъде адаптиран, за да отрази институционалните нововъведения, осъществени след последното преразглеждане на инструмента за платежния баланс, предимно по отношение на еврозоната. За тази цел Комисията представи предложение COM(2012) 336 final, което все още е в процес на обсъждане в Съвета. Комисията предлага законодателният процес да бъде финализиран, тъй като чрез него се подобрява процедурата и по този начин се допринася за постигането на равнопоставеност между държавите членки. Освен това Комисията гледа на променящата се политическа среда като на възможност да се даде на предложението нов тласък.